

شیراز - اردیبهشت ۱۳۲۲

شرکت برق منطقه‌ای فارس

آشنائی با گالری تکنیک و مقایسه آن با سیستم موجود تاسیسات شهری

اسماعیل خیاط زاده

خسرو ارجمند

سازمان آموزش و حرفه‌ای منطقه خراسان

شرکت برق منطقه‌ای خراسان

چکیده:

مطالب مندرج در این مقاله بمنظور رهایی از نارسائیها و مشکلات سیستم موجود تاسیسات شهری و ارائه راه حل مناسب جهت جایگزین نمودن سیستم جدید بجای تاسیسات قدیمی در شهرکهای منعطفی و شهرهای جدید در حال احداث و برنامه‌های درازمدت جمهوری اسلامی می‌باشد. امید است مطالعه و در مورد قبول آن در آینده مورد استفاده قرار گیرد.

تجربیات طولانی در زمینه شبکه‌های انتقال و توزیع ما را بر آن داشت که از وجود مسئولین و دست‌اندرکارانی که سالهای در این زمینه مطالعاتی نموده و نتیجتاً سیستم جدیدی را در کشور خود جایگزین نموده‌اند استفاده نمائیم. لذا بررسی و تحقیقات چندین پروژه اجرا شده گالری تکنیک (کانال مشترک تاسیسات شهری آدم رو مجهر به سیستم کنترل و حفاظت) کشورهای مختلف اروپائی و کلیه منابع موجود (که نام بعضی از آنها در آخر همین مقاله ذکر گردیده) و بررسیهای بعمل آمده از تاسیسات کنونی شهر مشهد و تهیه آمار و ارقام هزینه‌های چند باره کاری روی هر یک از تاسیسات شهری و تداخل مسئولیتها و ضایعات ایجاد شده در این رابطه میتواند شروعی جهت برنامه‌ریزیهای آینده بوده و مانع از چند باره کاری و هزینه‌های بالا در سطح شهر شود. به امید روزی که یک متولی تاسیسات شهری داشته و شاهد یک مرتبه خاکبرداری شهر بیشتر نباشیم.

با یک مثال ساده در مورد طراحی یک تابلوی توزیع نیروی برق در یک مجتمع منعکسی در گذشته و مقایسه آن با حال میتوان به چکونگی سیستم گالری تکنیک در شهرها و مزایای آن نسبت به سیستم قدیم و شکل قرار گرفتن آن بطور مختصر پی برد.

شکل ظاهری یک تابلوی توزیع نیرو بر اساس معارف گوناگونی در گذشته، طراحی و به سبک خاصی مدارات فرم گرفته و کلیه وسایل الکتریکی روی شاسی نصب میشدند و در این سیستم امکان هیچگونه تغییر، تعمیر، نوسازی و پیش‌بینی برای روز رو در آینده امکان پذیر نبود و با مرغ وقت فراوان تابلوشی یک بار مصرف ساخته میشد.

با پیشرفت روز افزون تکنولوژی تغییرات کلی در ساختمان این طرح بوجود آمد بطوریکه کلیه قسمتهای شاسی قابل باز و بسته شدن و کم و زیاد کردن بوده و وسایل الکتریکی تماماً "روی دیلهایی نصب شده که قابل جابجایی و تعویض و تعمیر میباشد ارتباط کلیه وسایل برقراری تا ترمینال با سیمهای افشار از کانالهای مخصوص عبور کرده که همیشه امکان اضافه نمودن مدارها در آن باشد و پیش‌بینی‌های لازم حتی برای گسترش، گردیده و از ظرافت و حفاظت و ایمنی خاصی برخوردار است. در این سیستم زمان مونتاژ به $1/8$ زمان گذشته رسیده و از هر نظر قابل مقایسه با گذشته نیست.

حال بافت یک شهر جدید را بعنوان شاسی یک تابلوی توزیع نیرو در نظر میگیریم. با تفاوت فاحشی که در یک شهر علاوه بر توزیع نیروی برق که خود به چند شاخه تقسیم میشود سایر تأسیسات هم سهمی دارند بنابراین چطور میتوان طراحی شهری را یکبار معرف در نظر گرفت و با هر تغییر و تحول کوچک و اضافه و کم شدن معرف اقدام به حفاری نمود در جاییکه مسائل شهر تنها تأسیسات برق نیست کلیه تأسیسات شهری قابل بررسی میباشد و مسائل هر یک و مجاور بودن هر یک با دیگر تأسیسات اجازه حفاریهای مکرر را نخواهد داد. بنابراین میتوان برای کلیه تأسیسات با پیش‌بینی حتی ۵۰ سال آینده طراحی و بر اساس نیاز کanal زیرگذر آدم رو را که عموماً از قسمت زیرین خیابانهای اصلی میگذرند طراحی نمود. در این سیستم امکان تغییر و تحول، تعمیرات، نوسازی و دیگر مسائل پیش‌بینی شده است و از کنترل و حفاظت و ایمنی بالائی برخوردار میباشد بنابراین گالری سرتاسری یک شهرک را میتوان بمنزله کانالهای تعبیه شده

در یک تابلوی برق در نظر گرفت که در هر زمان میتوان کلیه تأسیسات را از کanal مربوطه عبور داده و در هر نقطه از آن انشتاباتی گوناگون گرفت و از محل‌های رزرو خطوط نوسازی را انتقال داد، بطوریکه نیازی به لوله‌گذاری و کابل‌کشیهای با مقاطع پیش‌بینی شده برای عمر تأسیسات از ابتدا نمیباشد، بلکه با افزایش بار طی چند برنامه جابجایی بدون هیچگونه خرابی و با در نظر گرفتن سرمایه‌گذاری کمتر اولیه مشکل را حل نمود.

با توجه به مطالعات انجام شده که آمارهای آن موجود است و محاسبه هزینه‌های مجدد در سیستم تأسیسات موجود و سرمایه‌گذاریهای مکرر و خایعات این سیستم ملاحظه می‌شود قیمت تمام شده در سیستم موجود بمراتب از سیستم گالری تکنیک بیشتر خواهد شد. معهذا بعلت اینکه این سرمایه‌گذاریها و هزینه‌ها به دفعات انجام می‌پذیرد و اغلب سازمانها آمار و ارقام صحیح را تا پایان عمر بهره‌برداری در دست ندارند در نتیجه امکان مقایسه اقتصادی دو سیستم به راحتی مقدور نیست. بنابراین در سیستم گالری تکنیک بعلت یک نوبت سرمایه‌گذاری برای کلیه تأسیسات مبالغ پروژه قابل توجه خواهد شد. در مورتیکه بدلایل مزايا و محاسن فنی و اقتصادی و اجتماعی این سیستم در طول عمر تأسیسات رجحان دارد. با در نظر گرفتن کسرش و تغییرات چشمگیر شهرها در کشورمان همواره شاهد جابجاییها و از بین رفتن تأسیسات گذشته که روزی با سرمایه‌گذاریهای کلان بوجود آمده هستیم و کمتر کسی است که شاهد حفاریهای مکرر در عرض و طول خیابانها بمنظور تعمیر یا تعویض یا نوسازی مجدد تأسیسات نباشد.

لذا سیستم تأسیسات موجود در شهرها همواره مشکلات عدیده‌ای را برای مسئولین و مردم بهمراه دارد. بنابراین بدایل عدم امکان تغییر در برطرف نمودن این مشکلات در بافت قدیمی روش گالری تکنیک را در شهرکها و شهرهای جدید مورد بررسی قرار میدهیم.

جمع آمار و ارقام هزینه‌های تأسیسات شهری بافت قدیمی اعم از تعمیرات، تغییرات و نوسازی در طول مدت ده سال از ضروریات است و با ارائه آن بسادگی میتوان طرح جدید گالری تکنیک را از کلیه جهات جایگزین سیستم قدیمی نمود.

اگر بطور متوسط حفاریها را به جهات مختلف برای کلیه تأسیسات آب برق، گاز و مخابرات در طول مدت ۱۰ سال حتی ۲ بار در نظر بگیریم و هیچگونه حادثه‌ای در طول زمان نداشته باشیم حدود هشت بار باید آسالت خیابان را

تخرب نموده و خاک برداری نمائیم در صورتیکه تعمیرات و تغییرات و نوسازیها عموماً "حادثه‌ساز بوده و هر یک مدماتی به سایر تأسیسات میزند. بطوریکه نشتی حدود ۳۵٪ از لوله‌های آب سطح شهر یکی از نمونه‌های آن است و بعلت نامعلوم بودن حریم هر یک از تأسیسات در زمان تعمیرات و یا نوسازی، اغلب حوادثی را بدنبال دارند که هیچ قابل پیش‌بینی نیست . با احتساب هزینه‌های مختلف در طول عمر تأسیسات ، به رقمی حدود پنج برابر احداث یک کانال مشترک از پیش حساب شده میرسیم که در پروژه‌ها مورد استفاده قرار خواهد گرفت . در اینجا بعلت محدودیت مفهات از شرح آن صرفنظر میشود .

بطور کلی در جهان گالریها به اشكال مختلف طراحی و ساخته شده‌اند معمولاً "در بیشتر مواقع از مقاطع دایره‌ای ، بیضی ، مربع و مربع مستطیل و گاهما" بطورت دو قلو با ابعاد متفاوت بر حسب تعداد و ظرفیت تأسیسات طراحی شده و محاسبه میگردد ، استفاده از گالریهای دوقلو بیشتر بمنظور پیشگیری از اثرات سوء تأسیسات بر یکدیگر میباشد . فنا بمنظور کاهش هزینه و بالا بردن کیفیت ساخت میتوان گالری را بطورت پیش‌ساخته از بتن مسلح سفارش داد .

۱- بررسی مختصری از مشکلات تأسیسات شهری موجود :

۱-۱- مشکلات مشترک سیستم موجود:

- ۱-۱-۱- تلاقي تأسیسات شهری با یکدیگر
- ۱-۱-۲- مدمه به زیبائی شهرها
- ۱-۱-۳- صدمه به فضای سبز و ریشه درختان
- ۱-۱-۴- ایجاد نارضایتی عمومی
- ۱-۱-۵- اخلال در وضعیت ترافیک
- ۱-۱-۶- ایجاد سد معبر
- ۱-۱-۷- تعویض و تعمیر تأسیسات با هزینه و زمان بیشتر
- ۱-۱-۸- لطمہ به امر بهداشت عمومی
- ۱-۱-۹- انجام کارها در شرایط نامساعد
- ۱-۱-۱۰- حوادث و تصادفات ناشی از حفاریها
- ۱-۱-۱۱- عدم امکان بازدید از تأسیسات موجود
- ۱-۱-۱۲- ترمیم آسفالت بعورت نامطلوب در پایان کار

- ۱-۱-۱۳- عدم امکان کنترل مناسب تأسیسات موجود
- ۱-۱-۱۴- تحمیل هزینه‌های مکرر جهت ترمیم خرابی‌های ناشی از جابجایی و تعویض و توسعه تأسیسات
- ۱-۱-۱۵- تخریب معابر عمومی و باقی ماندن ضایعات و خاکهای افاضی به مدت زیاد
- ضمّنا" قابل ذکر است که بسیاری از مشکلات اجتماعی و سیاسی و ایمنی دیگر نیز وجود دارد که از حوصله این مقاله خارج است.

۲-۱- مشکلات شبکه‌های برق زمینی موجود :

- ضمّن وجود مشکلات مشترک ذکر شده مدمات واردہ به شبکه‌های برق زمینی عبارتند از :
- ۱-۲-۱- نفوذ رطوبت در محل اتصالات
- ۱-۲-۲- ایجاد صدمه در موقع خاکبرداری برای تعمیر سایر تأسیسات
- ۱-۲-۳- ایجاد صدمه بعلت نشت زمین در اثر نشتی آب
- ۱-۲-۴- ایجاد صدمه در اثر ترکیدگی لوله گاز
- ۱-۲-۵- ایجاد صدمه بعلت عبور وسائط نقلیه سکین
- ۱-۲-۶- ایجاد صدمه به عایق کابلها توسط موشها
- ۱-۲-۷- طولانی شدن زمان رفع عیب و بسیاری موارد دیگر

۳-۱- مشکلات شبکه‌های برق هوایی موجود :

- ۱-۳-۱- قطع خطوط هوایی ناشی از سنگینی برف و وزش بادهای فعلی
- ۱-۳-۲- قطع خطوط هوایی ناشی از برخورد وسائط نقلیه عمومی با تیرها و شبکه
- ۱-۳-۳- انشعابات نامناسب و بیش از حد مجاز از تیرها
- ۱-۳-۴- افزایش تلفات ناشی از بکارگیری اتصالات غیر استاندارد
- ۱-۳-۵- عدم امکان رعایت حریم ایمنی در پاره‌ای موارد
- ۱-۳-۶- امکان دسترسی و تجاوز به شبکه
- ۱-۳-۷- وجود احتمال بروز حوادث بیشتر

توفیخ : در اینجا با توجه به محدودیت در نگارش از طرح مشکلات سایر تأسیسات شهری که هر یک دارای مسائل خاص خود بوده و حائز اهمیت میباشد

۲- بررسی مختصری از مزایا و مشکلات کالری تکنیک :

۲-۱- مزایای استفاده از کالری تکنیک :

- ۲-۱-۱- امکان تغییر و اضافه نمودن شبکه‌ها در کالری در هر زمان
- ۲-۱-۲- قابل رؤیت بودن تاسیسات
- ۲-۱-۳- عدم تداخل با درختان و فضای سبز

- ۲-۱-۴- قابلیت پیش‌بینی فضای مناسب برای تاسیسات
- ۲-۱-۵- سهولت کار کروها در کالری جهت نصب و تعمیر تاسیسات
- ۲-۱-۶- رعایت اصول استاندارد بعلت رؤیت کار تاسیسات

- ۲-۱-۷- امکان بهره‌گیری بیشتر از خدمات کامپیوتری
- ۲-۱-۸- جلوگیری از چندباره کاریها و بیهوده کاری کارکران
- ۲-۱-۹- تأمین ایمنی بیشتر در زمان اجرا و به حداقل رساندن حوادث و خایعات

- ۲-۱-۱۰- کاهش نیروی انسانی جهت سرویس و نگهداری
- ۲-۱-۱۱- استفاده از کالریها در موقع لزوم بعنوان پناهگاه
- ۲-۱-۱۲- امکان بهره‌گیری از مدرنترین وسایل کنترل و حفاظت
- ۲-۱-۱۳- به حداقل رساندن تلفات انرژی
- ۲-۱-۱۴- کاهش میزان اتفاقات تاسیسات شهری

۲-۲- مشکلات استفاده از کالری تکنیک :

- ۲-۲-۱- نیاز به اکیپهای کارآمد جهت کلیه تاسیسات
- ۲-۲-۲- نیاز به وسایل و ابزار فنی مناسب کار
- ۲-۲-۳- نیاز به بودجه اولیه بیشتر جهت اجرا

۳- طرح و اجراء کالری :

باید توجه داشت که ارائه تذکرات قضیی برای تمام کالریها غیرممکن است

زیرا هر گالری شرایط خاص خود را داشته و نیاز به مطالعات جامع دارد . معهدا میتوان مواردی را بطور عام بیان نمود .

برای طراحی همانند سایر پروژه‌ها نیاز به کسب اطلاعات آماری کامل بوده و با استفاده از آمار مذکور و نقشه‌های توپوگرافی شهر نسبت به تهیه پلان استقرار گالری براساس برآورد بار معرفی انرژیهای مختلف مشترکین اقدام و با در نظر گرفتن مقاطع ، طول ، تعداد ، نوع ، جنس لوله‌ها و کابلها و ولتاژ و جایگاه هر یک ابعاد گالری در هر مسیر مشخص و محاسبه میگردد و پیش‌بینی چکونگی رعایت حریم تأسیسات نسبت به یکدیگر ، نحوه تعمیرات و تعویض تأسیسات رزرو ، حمل و نقل تأسیسات آینده پس از بهره‌برداری ، انبساط و انقباض تأسیسات اثر ارتعاشات و زلزله ، موارد ایمنی ، نحوه انشعبات ، درجه حرارت محیط ، تهویه هوا ، نحوه کار کارگران و نظافت گالری مورد توجه قرار میگیرد .

در طراحی گالریها مشترکین مشترک نش املی را ایفا نمایند لذا شناسائی نوع و تعداد مشترک در تمام مسیر گالری حائز اهمیت میباشد . مثلا "در شهرکهای صنعتی معمولاً" تأسیسات دارای انشعبات پربار و با تعداد کمتری میباشد که غالباً در چنین مسیری انشعبات به گالری از مسیرهای در نظر گرفته شده مستقیماً وارد میشوند . اکثراً در چنین شرایطی از کانیوها استفاده میشود که قابلیت در دسترس بودن تأسیسات با برداشتن سقف بتونی متحرک آن میباشد . در چنین وضعی علاوه بر یک پروفیل طولی که مسیر کانال گالری را تشکیل میدهد . مجموعه تأسیسات مورد نیاز مشترکین توسط کانیو هدایت خواهند شد . با توجه به اینکه اجرای کار گالری تکنیک در محیطی بسته انجام می‌پذیرد ضرورت دارد نحوه تعمیرات ، تعویضها ، جابحائی و افزایش تأسیسات (بطور کلی مسائل بهره‌برداری) از قبل در طرح پیش‌بینی شود . کلیه تأسیسات شهری داخل گالری الزاماً میباشد برابر استاندارد تعیین شده اجرا کردد . برای تأسیسات به تفکیک فمن مشخص نمودن مسیر هر یک پیش‌بینی رزرو ضروریست همچنین درجه حرارت و نظافت داخل گالری میباشد مطلوب و درجه حرارت در حد مجاز باشد تا سلامت کارگران در موقع عملیات اجرائی به خطر نیافتد .

کلیه سیورتها باید از مقاومت و استحکام مناسب برای مدت زمان عمر تعیین شده برخوردار و در مقابل رطوبت مقاوم باشد .

تامین امنیت افراد در داخل گالریها اهمیت ویژه‌ای دارد . قسمتهای ورودی

کالری طوری پیش‌بینی می‌شود که بستوان در موقع اجراء، بهره‌برداری و وضعیت اضطراری بزرگترین قطعه از تاسیسات بداخل و خارج حمل گردد ، و بمنظور حفظ جان افراد دربهای اضطراری ما بین هر دو درب اصلی پیش‌بینی شود .

۳-۱- نکات مهم قابل توجه در طراحی :

- ۳-۱-۱- تعیین ابعاد کالری بر اساس برآورد ظرفیت مورد نیاز کلیه تاسیسات
- ۳-۱-۲- تعیین مسیر و حجم و تیپ کالری
- ۳-۱-۳- برآورد زمان مطالعه و اجرای طرح
- ۳-۱-۴- برآورد زمان اجراء به تفکیک برای هر یک از تاسیسات
- ۳-۱-۵- مطالعه جهت کاهش اختلال و بی‌نظمی در بهره‌برداری
- ۳-۱-۶- بررسی نقش معرف کننده‌ها در شبکه و کالری
- ۳-۱-۷- بررسی مسیر ، نوع ، اندازه و ظرفیت و تعداد لوله‌ها و کابلها و ولتاژ مورد نیاز
- ۳-۱-۸- تعیین جایگاه لوله‌ها ، کابلها و نحوه هم‌جاواری هر یک با هم
- ۳-۱-۹- تهییه نقشه مسیر تاسیسات به تفکیک و پلان استقرار
- ۳-۱-۱۰- پیش‌بینی انبساط و انقباض تاسیسات در داخل کالری
- ۳-۱-۱۱- پیش‌بینی سیستمهای کنترل و حفاظت تاسیسات
- ۳-۱-۱۲- مطالعه و پیش‌بینی جهت عملیات تعمیرات ، تعمییض ، توسعه و نظافت
- ۳-۱-۱۳- پیش‌بینی حریم تاسیسات نسبت به یکدیگر
- ۳-۱-۱۴- تعیین موقعیت کالری نسبت به خیابان و تعیین عرض خیابان و پیاده‌روها .
- ۳-۱-۱۵- تعیین مقدار و مسیر آبهای سطحی خیابانها .

۴- بررسی اقتصادی کالری تکنیک :

بمنظور دست یابی به اعداد و ارقام جهت مقایسه دو طرح قسمتی از بافت قدیمی مشهد را مورد مطالعه قرار دادیم ، در این محله که تعدادی متقارن جدید آب و برق و گاز وجود داشتند ضرورتا " بعلت عدم جوابگوشی لوله قبلی آب ، تعمیض لوله آب الزامی بود . لذا عملیات پس از مدتها رفت و آمد متقارن و

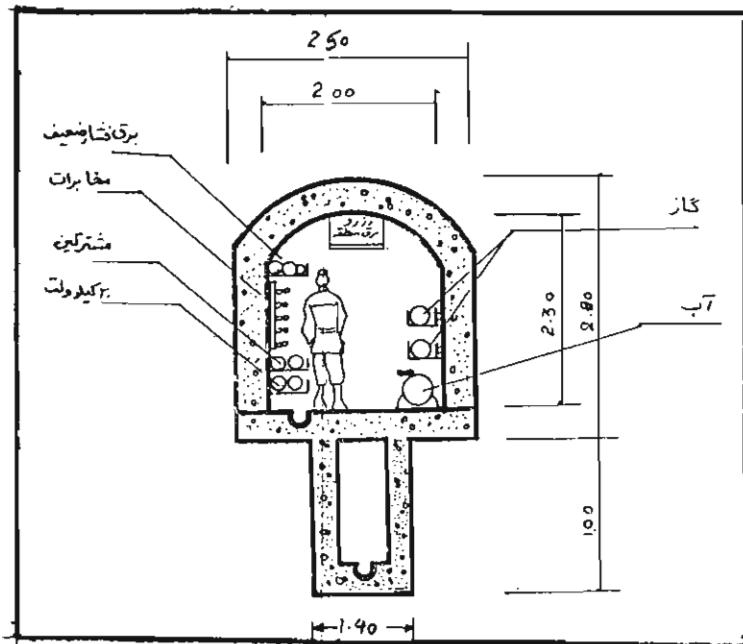
کارهای اداری که هرگز در محاسبات منظور نمیشود، انجام شد، فمن اینکه حین حفاری به لوله کاز صدمه وارد و موجب خسارت مالی شد، ولی بعلت طولانی شدن لوله کذاری و ترکیدن لوله آب قدیمی توسط اهالی قسمت زیادی از کانال جهت جلوگیری از نفوذ آب به داخل منازل پر شد و در نهایت منجر به خراب شدن دیوار منزلی گردید.

لذا چنانچه مجموع هزینه‌های خرابی، عایق بندی مجدد لوله کاز، حوادث، از کارافتادگی، تاخیر در رفت و آمد وسائط نقلیه، نشتی آب، لوازم تعمیر و درگیریهای پرسنل ادارات ذیرببط را محاسبه نمائیم ملاحظه خواهد شد هزینه سرمایه‌گذاری گالری بمراتب کمتر از سیستم موجود خواهد بود.

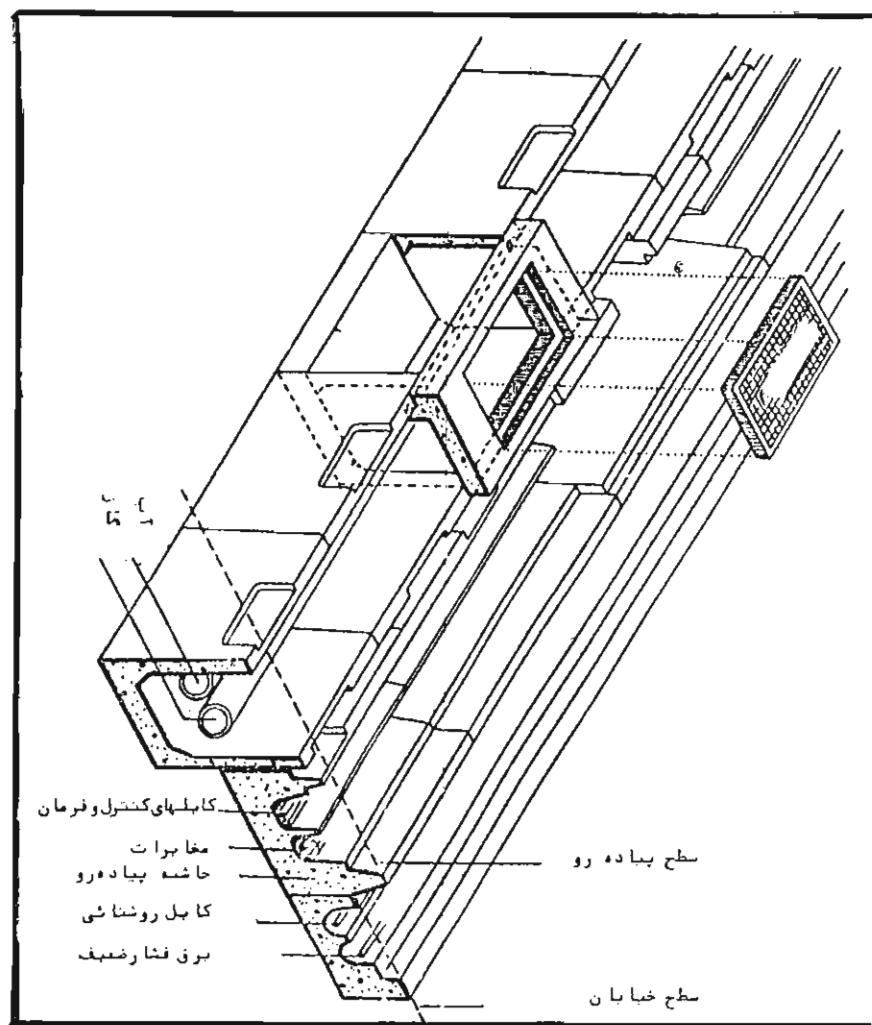
بطور مثال هزینه 80% تعویض شبکه و تاسیسات قدیمی خیابانهای احمدآباد و فلسطین مشهد بعلت تعریض در طول حدود سه کیلومتر در سال گذشته معادل یکم و هفتاد و سه میلیون و هفتاد و چهل و پنجهزار ریال $123745000/-$ میباشد. لذا ملاحظه می‌شود با تعریض هر خیابان چه مبالغی خسارت متوجه هر سازمان خواهد شد که در سیستم گالری می‌توان از این هزینه مرتفع‌جویی نمود.

آمار تعمیرات انجام شده در شبکه‌های برق مشهد:

۱- ترمیم کابل 20 (کیلوولت) هوایی	متر 42035
۲- ترمیم کابل 20 (کیلوولت) زمینی	متر 972
۳- ترمیم کابل فشار ضعیف هوایی	متر 241285
۴- ترمیم کابل فشار ضعیف زمینی	متر 15391
۵- تعویض مفصل فشار ضعیف	عدد 470
۶- تعویض مفصل فشار متوسط 20 (کیلوولت)	عدد 22
۷- تعویض سرکابل 20 (کیلوولت)	عدد 147
۸- سیم پارکی فشار ضعیف	مورد 2402
۹- سر ریز رونگ سرکابل	مورد 510
۱۰- تعداد دفعات عیب یابی	مورد 1888
۱۱- نصب و تعویض تیر 20 (کیلوولت)	مورد 422
۱۲- اصلاح و تعویض تیر فشار ضعیف	مورد 1648
۱۳- تعویض و ترمیم تجهیزات سرتیر 20 (کیلوولت)	مورد 1292
۱۴- تعویض و ترمیم تجهیزات سرتیر فشار ضعیف	مورد 4291
۱۵- خاک برداری جهت ترمیم و اصلاح کابلها حدود 30000 متر طول با ابعاد 80×120 سانتیمتر	
۱۶- خاموشیهای ناشی از خرابیهای تاسیسات و کار گروههای اجرائی 49% از کل خاموشی	

شکل ۱- یک نمونه مقطع برش خورده از کالری تکنیک

شکل ۲- یک نمونه از نقشه کانیو

نتیجه :

با توجه به توضیحات ارائه شده و مقایسه سیستم موجود و سیستم کالری تکنیک میتوان به اختصار نتایج زیر را بیان نمود :

۱- سرمایه‌گذاری انجام شده در کالری تکنیک در طول عمر تاسیسات نسبت به سیستم موجود بمراتب کمتر است .

۲- تعداد اتفاقات و خرابیها و قطعی‌های سیستم کالری تکنیک بمراتب کمتر است .

۳- حوادث در سیستم کالری تکنیک خیلی کمتر خواهد بود .

۴- ضایعات اجتماعی و روانی و مالی سیستم کالری بمراتب کمتر میباشد .

۵- از لحاظ زیبایی شهر کالری ارجح است .

۶- کلیه تاسیسات همواره در کنترل میباشد .

و بسیاری محسن و مزایای دیگر که از ذکر آن صرف‌نظر میگردد . لذا بنابر دلایل فوق و مقایسه هزینه‌ها استفاده از این سیستم را در شهرهای جدید پیشنهاد مینماید

منابع :

1- L'environnement et l'esthétique des réseaux de distribution de l'électricité (compte rendu par E.D.F., en 1982) .

2- Environnement et réseaux de transport et de distribution de l'électricité en France (compte rendu C.B.160 et compte rendu C.B.161) .

3- Le transport de l'énergie électrique en France (compte rendu par E.D.F. en 1986) .

4- La distribution de l'énergie électrique en France (compte rendu par E.D.F. en 1986) .

۵- مراجعه به آمار و مطالعات تاسیسات موجود شهر مشهد و استفاده از منابع مسکن و شهرسازی - شهرداری و سایر سازمانهای خدماتی .